

Trends in jaarverslagen 2013/2014

Inhoudsopgave

1 Eerste verkennende stappen in integrated reporting

- Toename integrated reporting.
- Belangrijkste kenmerken.
- Vertaalslag IIRC richtlijnen naar het proces van verslaglegging.

2 Van GRI G3 naar GRI G4

- Meer inzicht in de duurzame verbeterstappen.
- Focus op wat stakeholders belangrijk vinden.

3 Monetariseren van niet-financiële waarden

- Een prijskaartje hangen aan niet-financiële aspecten.

4 Vereniging van beleggers vraagt aandacht voor MVO

- Onderzoek naar mate waarin aandacht wordt besteed aan specifieke duurzaamheidsonderwerpen.
- AkzoNobel en DSM komen als beste naar voren.

5 Economische Zaken introduceert nieuwe transparantiebenchmark

- Nieuwe transparantiebenchmark sluit beter aan bij de GRI G4 en het IIRC framework.

6 Rapportages opnieuw sneller afgerond

- Gemiddelde rapportagetermijn AEX-fondsen teruggebracht met 5 dagen naar 43 dagen.
- Unilever het snelste met 21 dagen.
- AMX bedrijven hebben een gemiddelderapportagetermijn van 51 dagen.

7 Risicoparagrafen veel informatiever

- Nieuwe verslaggevingsstandaard eist meer informatie over risicobereidheid en gevoeligheidsanalyse.

8 Meer bedrijven met een accountantsverklaring nieuwe stijl

- Benchmark PwC naar controleverklaring 'nieuwe stijl' onder Nederlandse beursfondsen.

9 Verschillend gebruik financiële indicatoren

- Ondernemingen geven elk jaar weer meer verschillende indicatoren om de financiële prestaties in persberichten weer te geven.

10 Online toppics

- Online jaarverslag als tool voor corporate profilering.
- Eigen, aparte benadering van verslaggeving op internet.

1. Eerste verkennende stappen in integrated reporting

Het afgelopen jaar zagen we een duidelijke toename van geïntegreerde verslaggeving. Daarbij lag de focus met name op de wijze waarop duurzaamheid is opgenomen in de visie, strategie en prestatiebeschrijvingen van de onderneming. Dat is begrijpelijk, omdat duurzaamheidsverslaggeving een belangrijke drijvende kracht is achter integrated reporting.

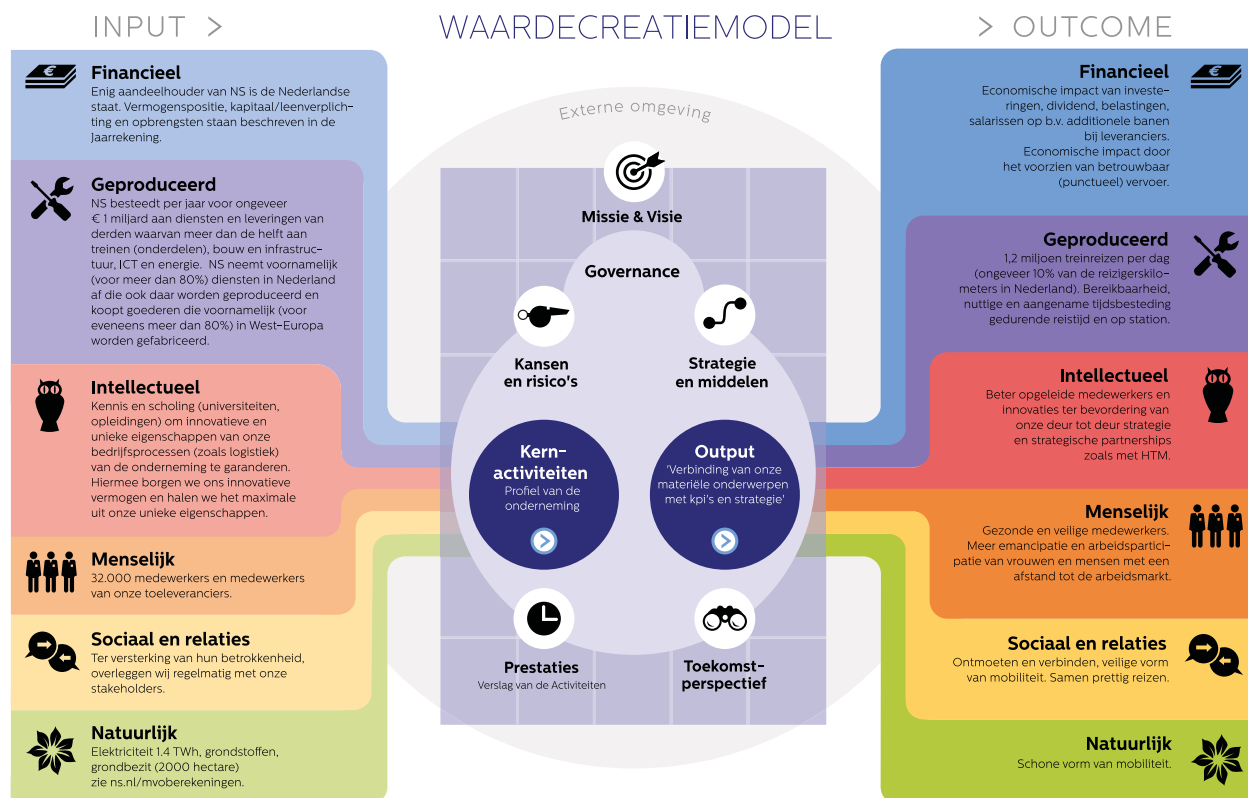
De achterliggende gedachte van geïntegreerde verslaggeving is stakeholders meer samenhang te bieden. Het rapport geeft een samenhangend overzicht van het waardescheppende vermogen (businessmodel) van de onderneming en het beslag van de onderneming op de verschillende soorten kapitaal (financieel, werknemers, intellectueel, natuurlijke hulpbronnen en maatschappelijke relaties) om deze waarde te creëren. Waar bij duurzaamheidsverslaggeving de blik meer is gericht op een brede groep stakeholders en op het involveren van deze stakeholders, is integrated reporting meer gericht op de investeerder.

Andere kenmerken van integrated reporting zijn:

- Langetermijnperspectief. Het verslag richt zich niet alleen op de korte termijn maar geeft ook inzicht in de kansen en risico's op langere termijn.
- Beknopte en heldere verslaggeving. Juist door een samenhangend verhaal te vertellen is een onderneming in staat om kort en bondig uit te leggen in welke context zij opereert en hoe zij daarbinnen voldoet aan vragen uit de markt.
- Geïntegreerde procesbenadering. Ondernemingen benaderen strategie, activiteiten, waardecreatie en gedrag op een meer holistische wijze. Deze geïntegreerde manier van denken helpt ondernemingen nieuwe kansen te zien. Tegelijkertijd helpt ze het risicobewustzijn te verhogen en het risicomanagement te verbeteren. Het rapport beschrijft niet alleen de huidige situatie maar ook de wijze waarop de onderneming beslissingen neemt en omgaat met in- en externe ontwikkelingen. Dus niet alleen de prestaties staan centraal, maar ook de weg ernaartoe.

Een goed voorbeeld van een geïntegreerd verslag dat is geschreven volgens de richtlijnen van het International IR-framework van de International Integrated Reporting Council (IIRC) is het jaarverslag van de NS. Hierin geeft de onderneming helder inzicht in de stakeholdersdialoog voor waardecreatie. NS legt daarbij ook een helder verband met de materialiteit in het kader van het Global Reporting Initiative (GRI). Zo worden de materiële thema's gelinkt aan de KPI's en de strategie, waarna ze verder worden uitgewerkt.

Business model NS

Bron: jaarverslag NS 2013

Verbinding van onze materiële onderwerpen met KPI's en strategie:

Strategisch thema	KPI's	Doelstellingen 2013	Bereikt in 2013	Status
De klant is koning				
	Op tijd/ betrouwbaar			
	% aankomstpunctualiteit (5 minuten norm)	NSR 93%; Abellio 92%	93,6%; 91%	
	% informatieverstrekking tijdens verstoringen in de trein	60%	68%	
	% informatieverstrekking tijdens verstoringen op stations	79%	87%	
	% materieel onttrekken voor onderhoud	13%	14%	
	(sociale) veiligheid			
	Aantal rood sein passages	114	143	
	Lost time injury frequency rate	4,8 per miljoen gewerkte uren	4,3	
	% klanten > 7 voor veiligheidsgevoel	79%	80%	
	Risicomanagement: beheersing significante risico's	4x per jaar voortgangs-rapportage	100%	
	Integriteit	Nemen van aanvullende stappen (1) ter invoering van het beleid tegen omkoping en corruptie en (2) invulling van de Ethics & Compliance functie	100%	
Wij zijn kostenbewust				
	Betaalbaar			
	Earnings before interest and taxes (EBIT) margin	€159 miljoen	-€64 miljoen	
	ROI	10%	-1,4%	
	Investments	€833 miljoen	430 miljoen	
	TOP savings	nvt	nvt	
Van deur tot deur				
	Reisinformatie: % klanten > 7 voor klanttevredenheid	74%	75%	
	Stations: % klanten > 7 voor klanttevredenheid	57%	58%	
	Toegankelijk: % zitplaats	99%	99%	
Wij zijn zuinig op onze omgeving				
	Energie-efficiëntie en CO₂-reductie			
	Energieverbruik treinen	5% verbetering	5%	
	Bezettingsgraad	6%-punt stijging in vijf jaar, 2012: 28,4%	28,8%	
	Afvalreductie en recycling	17% minder afval, 60% hergebruik (2017)	Bereikt in 2013: 0% reductie en 31% hergebruik	
	Stiller vervoer	100% (2030)	92%	
	Perceptie: positie duurzaamste bedrijf NL	top 10 (2017), 2012: 74	49e positie	
Het verschil maken wij samen				
	Aantrekkelijke werkgever: positie index beste werkgever	top 10 (2017)	14	
	Zorgzame werkgever: % ziekteverzuim	4,7%	4,8%	
	Diversiteit, inclusie			
	% vrouwen in hoger management	Top 23%, Subtop: 24%	Top 22%, Subtop 30%	
	aantal klachten bij vertrouwenspersonen	geen doelstelling	85	
Alle strategische thema's				
	Transparantie: positie Transparantiebenchmark	top 10 (2013)	6	
	Duurzaam inkopen: % criterium in aanbestedingen	100% (2017)	50%	

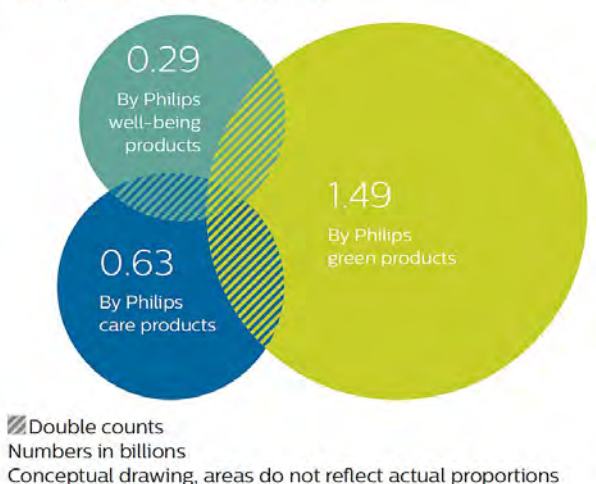
doelen gehaald

doelen gedeeltelijk gehaald

Ook Philips is een goed voorbeeld. Philips heeft de groep Performance onderverdeeld in financiële performance, social performance en environmental performance. Zo geeft de social performance de bijdrage weer die Philips levert aan de gezondheid van mensen.

Lives improved by Philips in 2013

1.8 (double counts eliminated)

Andere ondernemingen die integrale jaarverslagen over 2013 hebben uitgebracht zijn Aegon, AkzoNobel, Delta Lloyd, DSM, KPN, SBM, TNT en Unilever. Deze bedrijven geven vrijwel alle aan te rapporteren overeenkomstig de richtlijnen van de IIRC.

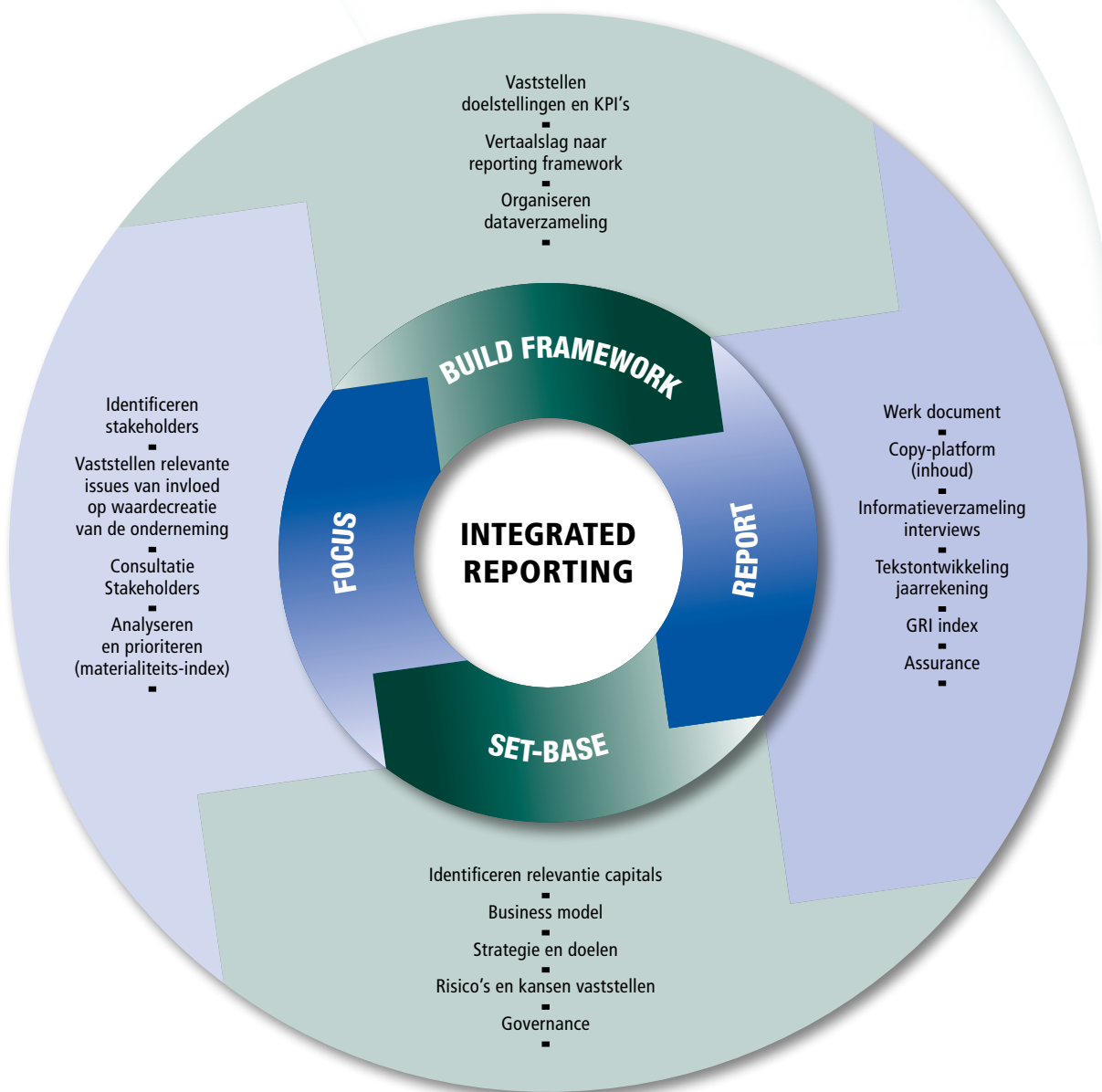
De IIRC (<http://www.theiirc.org>) toont op haar website voorbeelden van best practices. Daaruit blijkt dat bedrijven het lastig vinden om een echt geïntegreerd verslag te schrijven. Dat is ook niet zo vreemd: een panklaar recept bestaat immers (nog) niet.

De IIRC identificeert zeven items die wezenlijk zijn bij de communicatie over waardecreatie en die het raamwerk van het verslag zouden moeten vormen:

- de missie en strategie;
- de markten waarin de onderneming opereert;
- het bedrijfsmodel;
- de vertaling van strategie in financiële doelstellingen;
- de vertaling van de strategie in niet-financiële doelstellingen;
- de prestaties van de onderneming in de afgelopen verslagperiode;
- de verwachte prestaties in de toekomstige verslagperiode.

De vertaling van het IIRC-framework naar het proces van verslaggeving hebben we in onderstaand schema in 4 stappen in beeld gebracht:

Vertaalslag IIRC-framework naar geïntegreerde verslaggevingproces.

Handige links:

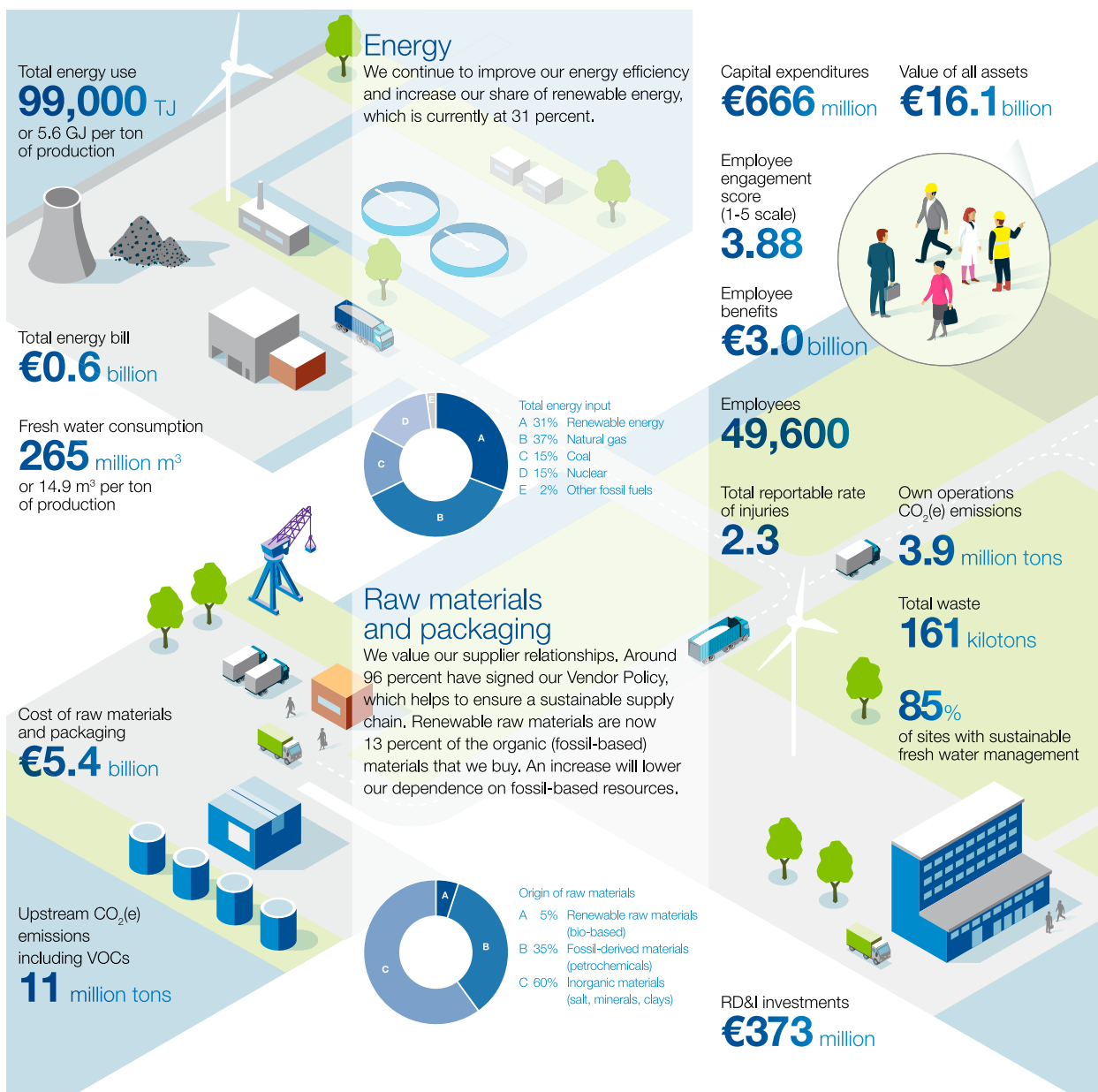
[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Integrated_Reporting_-_Waardecreatie_zichtbaar_in_verslaggeving/\\$FILE/EY-Integrated-Reporting-Waardecreatie-zichtbaar-in-verslaggeving.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Integrated_Reporting_-_Waardecreatie_zichtbaar_in_verslaggeving/$FILE/EY-Integrated-Reporting-Waardecreatie-zichtbaar-in-verslaggeving.pdf)

<http://examples.theiirc.org/home>

Waardecreatie Akzo Nobel

Input

Our organization

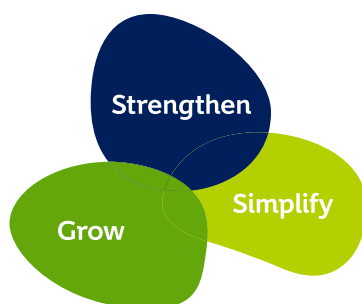
Bron: jaarverslag AkzoNobel 2013

Waardecreatie KPN

Enriching life through the power of communication

Our strategy

Strategic principles

- Create customer loyalty
- Invest in best-in-class networks and services
- Simplify the operating model
- Integrate fixed and mobile services
- Conduct business in a sustainable way

The value we create

Better business for our customers

- Delivering a full range of communication services to millions of customers
- Providing state of the art communication technology
- Being a reliable service provider

Better future for our employees and the community

- Secure network
- Making efficient use of the planet's resources and unlocking the potential of ICT for saving energy for our customers
- Providing real social benefit by developing innovative solutions
- Investing in people skills

Total shareholder returns for our investor community

- KPN recommences sustainable dividend payments with a dividend per share of EUR 0.07 in respect of 2014, subject to closing of the E-Plus sale.

Bron: jaarverslag KPN 2013

2. Van GRI G3 naar GRI G4

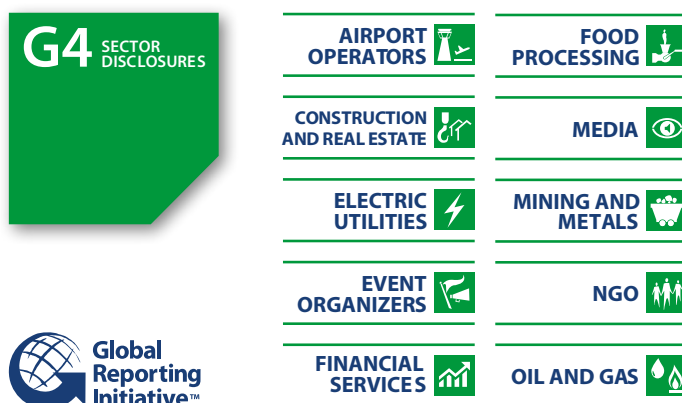
Meer inzicht in de duurzame verbeterstappen

De verslaggeving over duurzaamheid wordt elk jaar beter. Bedrijven laten meer consistentie en continuïteit zien in de weergave van hun duurzame prestaties. Dat geldt voor het beschrijven van de activiteiten die de onderneming onderneemt op het gebied van duurzaamheid tot de praktische invulling ervan, het doen. De uitspraken worden beter onderbouwd met feiten, wat de bewijsvoering sterker maakt. Neem Unilever. Het *'Sustainable Living Plan'* vertelt ons helder hoe de onderneming haar doelstelling *'verdubbelen van de omzet en halveren van de voetafdruk'* uiteindelijk denkt te gaan realiseren.

Als het gaat om duurzaamheidsrapportages dan hanteert een kwart van de AEX-bedrijven de 'nieuwe' GRI G4-richtlijnen (vanaf boekjaar 2015 verplicht). Slechts een klein deel daarvan rapporteert volgens de uitgebreide ('comprehensive') rapportage. Meer dan de helft gaat nog uit van GRI G3 en een vijfde hanteert helemaal geen GRI-richtlijn.

Een toenemend aantal bedrijven laat assurance uitvoeren op het duurzaamheidsdeel. Daarvan hebben de meeste gekozen voor een limited assurance, wat wil zeggen dat in het beoordelingsproces geen informatie is gevonden die de juistheid van de rapportage in twijfel trekt. Alleen Philips heeft een volledige reasonable positieve assurance gevraagd. ASML, TNT, Unibail-Rodamco en Wolters Kluwer rapporteren volgens de GRI G4-core. Philips en KPN rapporteren volgens de GRI G4-comprehensive.

De MVO-rapportage verschilt van bedrijf tot bedrijf. Voor belanghebbenden is het echter ook belangrijk om te kunnen vergelijken. Daarom heeft GRI in het kader van de GRI G4 tien sectorsupplementen uitgegeven.

Een voorbeeld van toepassing van de GRI G4 naar sector-indeling is het verslag van Beter Bed Holding (G4-19) <http://www.beterbedholding.nl/downloadattachment.aspx?intLSAttSetId=2225>

Focus op wat stakeholders belangrijk vinden

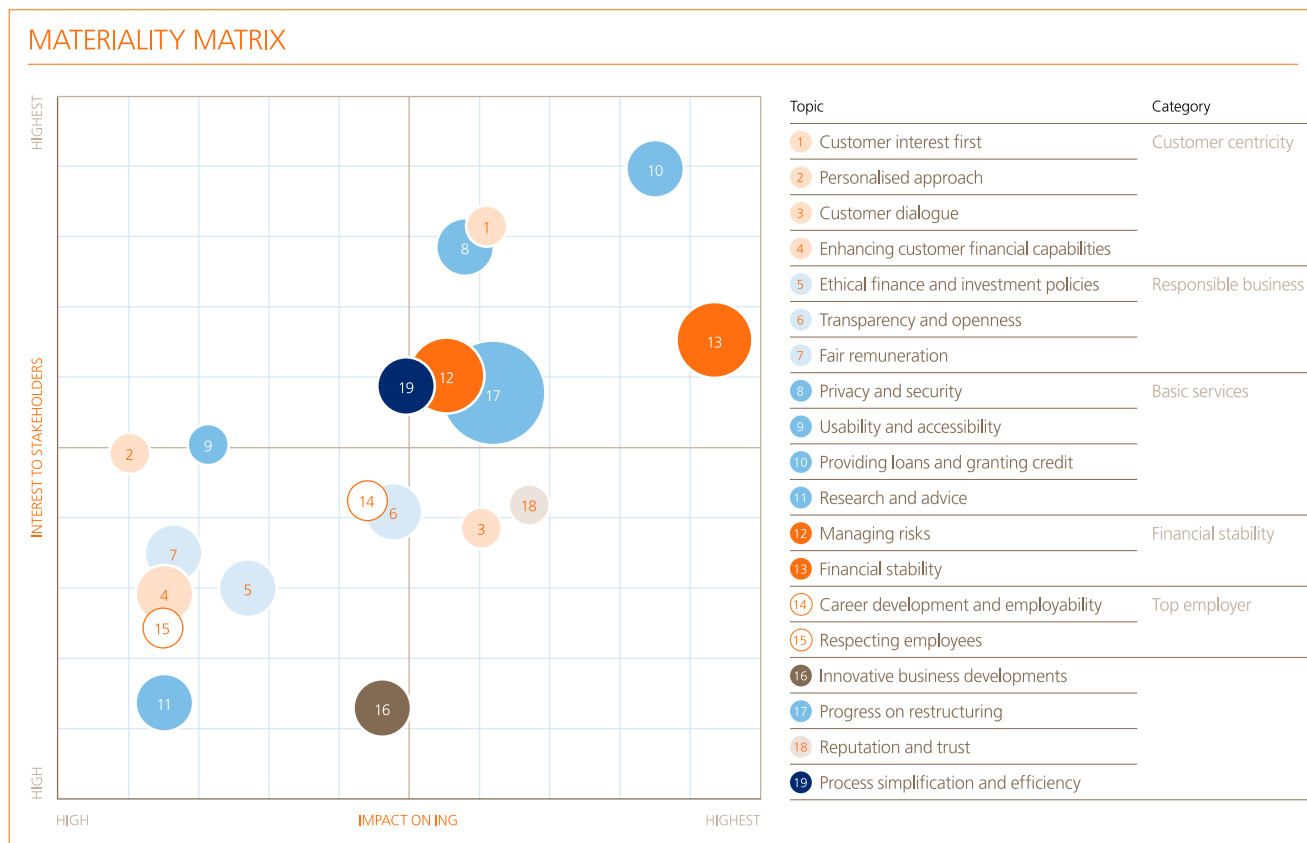
Materialiteit is een belangrijke basis voor de verslaglegging bij zowel de nieuwe GRI G4-richtlijn als bij integrated reporting in duurzaamheidsverslaggeving. De gedachte erachter is dat stakeholders informatie willen hebben die relevant is. Ze willen niet alleen een terugblik maar vooral ook inzage in trends en verwachtingen en de impact daarvan op de toekomst. Daarnaast wil de maatschappij een verhaal waarin de organisatie de lezer vertelt hoe de weg naar de realisatie van haar strategie verloopt, in plaats van een verslag dat gericht is op compliance.

Een belangrijk element in de nieuwe duurzaamheidsverslaggeving, zowel bij integrated reporting als bij GRI, is de dialoog met de stakeholder. IIRC en GRI benadrukken beide het concept van materialiteit dat ondernemingen moet stimuleren alleen te rapporteren over informatie die van belang is voor het proces van waardecreatie. Zo ontstaat inzicht in de processen van zowel waardecreatie als waardeonttrekking, die beide het gevolg zijn van de gekozen strategie. De IIRC legt hierbij met name het accent op de informatie die van belang is voor het proces van waardecreatie, terwijl de GRI de invloed van en impact op stakeholders meer centraal stelt.

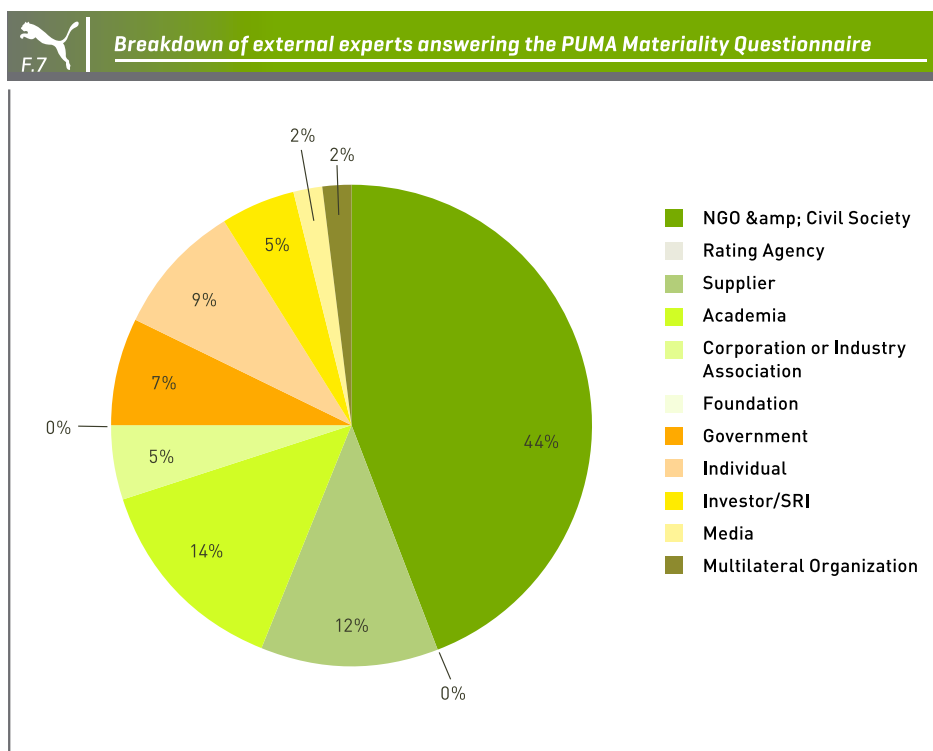
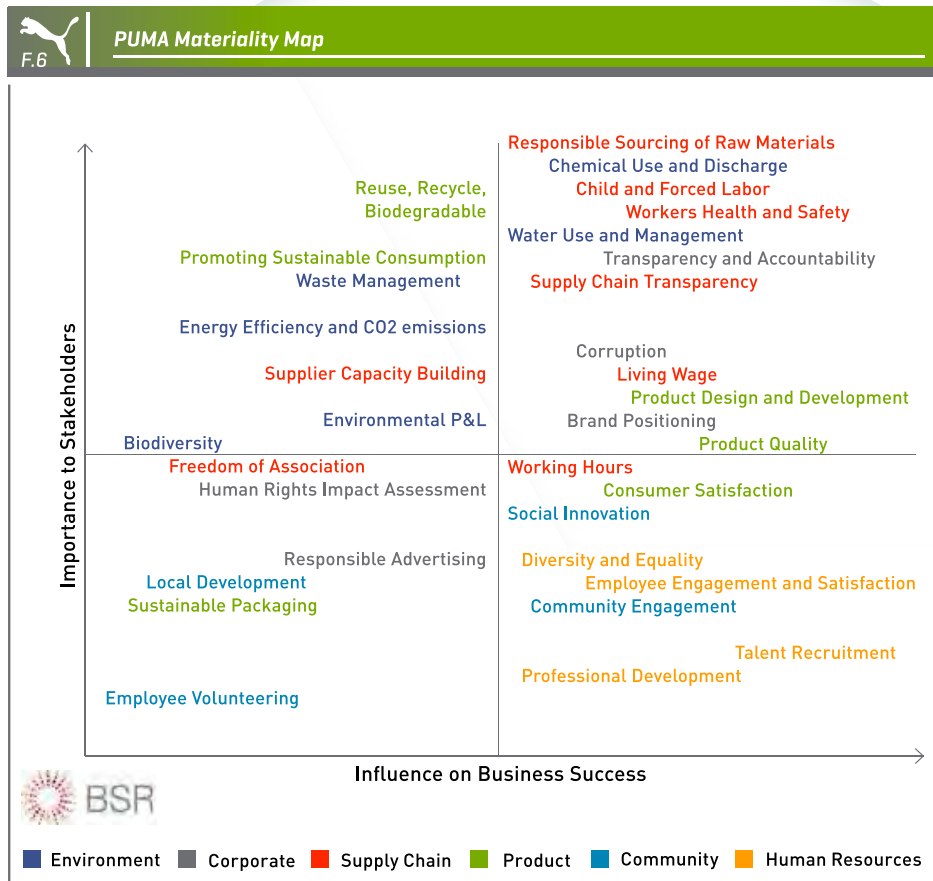
Informatie over GRI G4:

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/De_G4-richtlijnen_voor_duurzaamheidsverslaggeving/\\$FILE/EY-De-G4-richtlijnen-voor-duurzaamheidsverslaggeving.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/De_G4-richtlijnen_voor_duurzaamheidsverslaggeving/$FILE/EY-De-G4-richtlijnen-voor-duurzaamheidsverslaggeving.pdf)

Materialiteits index ING

Bron: ING Group Sustainability Report 2013

3. Monetariseren van niet-financiële waarden

Een goede verantwoording vraagt om concreetheid en meetbaarheid, in een taal die iedereen begrijpt, het liefst in euro's. Alleen dat leidt tot relevantie en inzicht in het waardecreatieproces van een onderneming. Een aantal koplopers is begonnen met het meten van en rapporteren over de maatschappelijke waarde die zij creëren aan de hand van een 'milieu en sociale'-winst-en-verliesrekening.

Internationaal was Puma een van de eerste ondernemingen die lieten zien wat de impact van hun productie is op het milieu. In Nederland is NS het eerste bedrijf dat een milieu-winst- en-verliesrekening heeft gepubliceerd. Er worden op dit gebied nu de allereerste standaarden ontwikkeld.

Monitariseren is daarbij het sleutelwoord. Dit is in feite niks anders dan een prijskaartje hangen aan de niet-financiële impact van een onderneming, zodat deze ook in financiële termen kan worden uitgedrukt. Zo kan een onderneming niet alleen uitrekenen wat de negatieve waarde is van haar CO₂-emissie, maar ook wat de waarde is van de investeringen die ze nu en in de toekomst doet in trainingen en opleidingen voor medewerkers.

Rapporteren over maatschappelijk relevantie is een van de belangrijk doelstellingen van integrated reporting. Door de impact te meten, wordt duidelijk welke activiteiten écht verschil maken en hoe een onderneming prioriteiten kan stellen.

Bovendien krijgen beleggers veel beter inzicht in risico's en kansen die anders onderbelicht blijven. Wordt dit allemaal in dezelfde taal (lees: geld) uitgedrukt, dan kunnen beleggers alternatieven afwegen en keuzes maken op basis van volledige informatie. Dus niet alleen op traditionele, financiële informatie. Dit leidt uiteindelijk tot betere investeringsbeslissingen en een beurswaarde die dichter bij de echte waarde van de organisatie staat.

In de Verenigde Staten is de gezaghebbende Sustainability Accounting Standards Board (SASB) druk bezig een gemeenschappelijke taal te vormen, en in het Verenigd Koninkrijk doet het gezaghebbende Accounting for Sustainability Project van Prince Charles hetzelfde. In het bedrijfsleven zijn enkele koplopers, zoals het 'B-team' van Richard Branson (Virgin) en Jochen Zeist (Puma), op zoek naar nieuwe verslaggevingstandaarden die niet-financiële aspecten vertalen in geld.

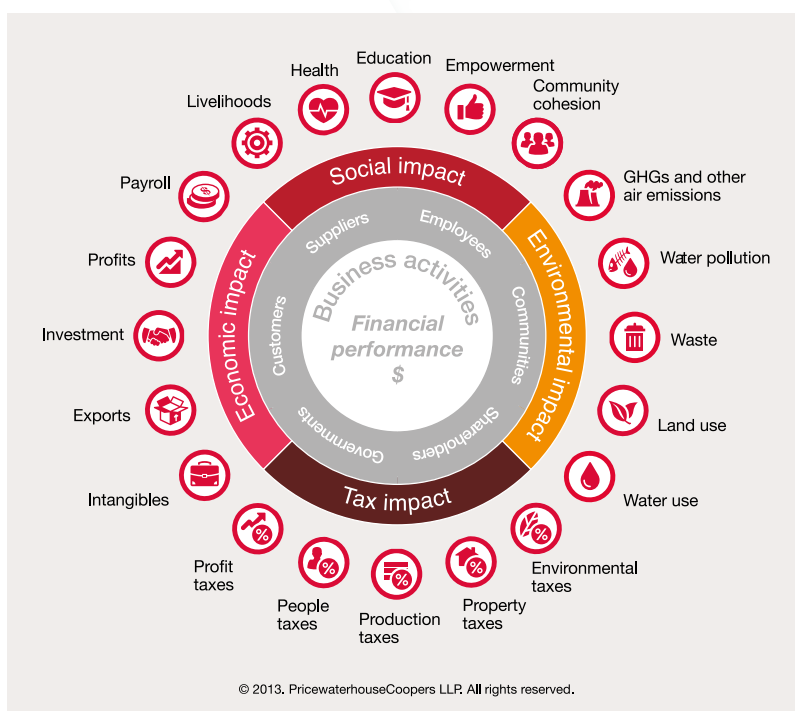
In februari van dit jaar heeft een coalitie van dertien Nederlandse bedrijven in een Green Deal met de rijksoverheid afgesproken hun impact op milieu en maatschappij zichtbaar te maken. Het doel is dat de bedrijven de maatschappelijke kosten in hun waardeketen in kaart brengen, deze uitdrukken in harde valuta en hierover rapporteren in hun jaarverslagen. Door de impact van de bedrijfsvoering op mens en natuur zichtbaar te maken ontstaat een beter beeld van de prestaties van het bedrijf.

De bedrijven spreken af dat zij in 2014 en 2015 een actieprogramma uitvoeren waarin kennisdeling en kennisontwikkeling over transparantie van natuurlijk en sociaal kapitaal centraal staan. Ook worden waar mogelijk gezamenlijke projecten gestart. De partijen die meedoen zijn: AkzoNobel, ARCADIS, BAM, Deloitte, DSM, EY, FMO, Interface, Heijmans, KPMG, Philips, PwC en Thermaflex. Ook de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) hebben de Green Deal getekend.

Er zijn inmiddels een aantal modellen ontwikkeld door PwC en KPMG. Zo is er het zogeheten TIMM model van PwC

<https://www.youtube.com/watch?v=CyE5BC1B3y0>

Die het mogelijk maakt om niet alleen de materiele economische, maar ook sociale, milieu- en belasting-gerelateerde effecten te identificeren, te kwantificeren en te monetariseren.

TIMM model van PwC

KPMG heeft met zijn nieuwe 'True Value' methodologie in kaart gebracht hoe maatschappelijk gedrag van bedrijven van invloed kan zijn op hun toekomstige bedrijfsresultaten. KPMG laat hiermee zien hoe bedrijven hun risicoprofiel kunnen verlagen, kosten kunnen besparen en nieuwe markten kunnen betreden.

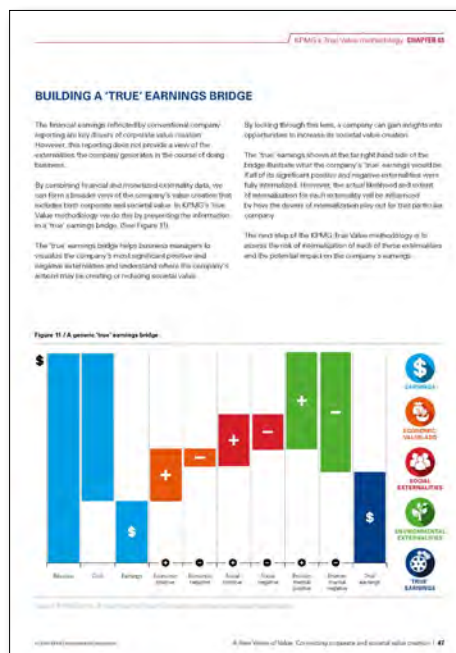
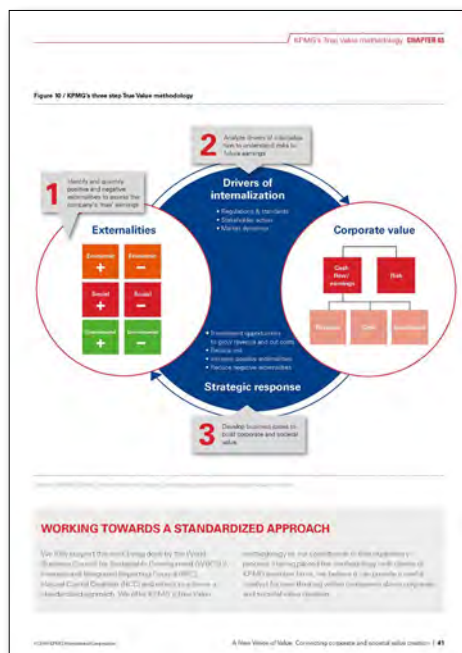
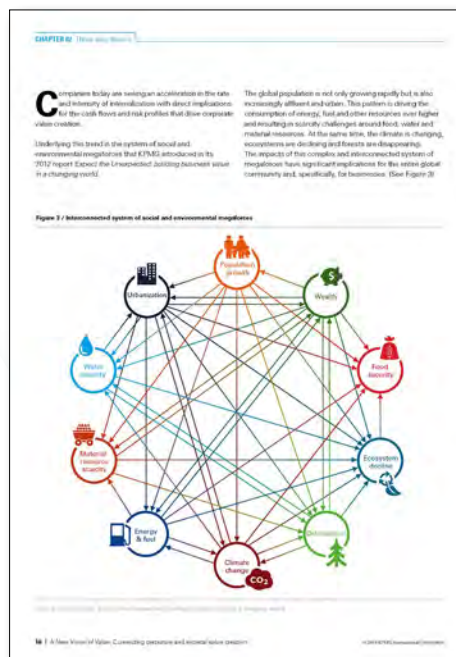
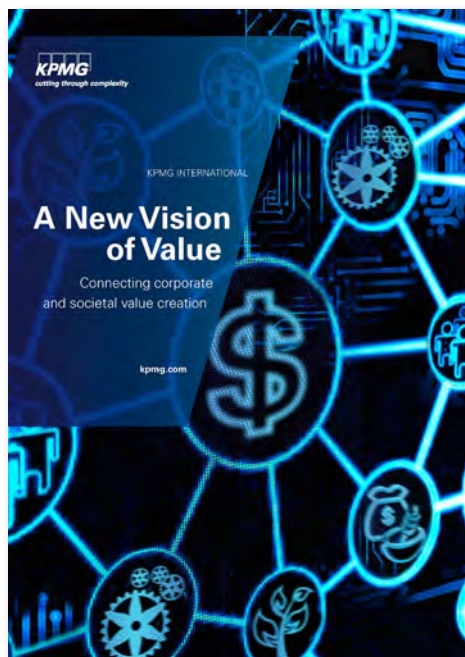
Van Bergen, partner bij KPMG zegt hierover:

"Voor een aantal sectoren en bedrijven hebben wij gekeken hoe factoren buiten de ondernemingen over vijf tot vijftien jaar zullen uitwerken op het uiteindelijke resultaat en daarmee op de aandeelhouderswaarde van de onderneming. Om een voorbeeld te geven: een brouwerij in India levert een positieve bijdrage aan de omgeving in de vorm van salarissen en belastingen en het opleiden van gerstboeren, waardoor zij productiever kunnen zijn, meer inkomsten kunnen genereren en de kwaliteit van het leven kunnen verbeteren.

Positief is ook dat het bedrijf afval omzet in biomassa en voor hernieuwbare elektriciteit zorgt, dat voor een deel naar de bevolking gaat. De negatieve invloed van de bedrijfsvoering uit zich echter met name in de uitstoot van broeikasgassen, het gebruik van schaars water en gebrekkige arbeidsomstandigheden, waardoor de onderneming met fors hogere kosten en mogelijke sancties zal worden geconfronteerd. In het geval van deze brouwerij zou de huidige winstmarge van 5% volledig verdampen en uiteindelijk resulteren in een verlies van 4%."

Download het rapport

<http://www.kpmg.com/NL/nl/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Pages/A-New-Vision-of-Value.aspx>

4. Vereniging van beleggers vraagt aandacht voor MVO

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) voerde de afgelopen maanden met 68 beursgenoteerde ondernemingen een dialoog. Met dit engagementproces vraagt de VBDO aandacht voor MVO. Het afgelopen jaar bezocht de vereniging 49 aandeelhoudersvergaderingen en stelde daar vragen over duurzaamheidsthema's. Dit jaar is verantwoord belastingbeleid een van de hoofdthema's die de VBDO aan de orde stelt, naast mensenrechten en circulaire economie.

Namens 75 institutionele en 550 private beleggers (waaronder de grootste banken en de 'big four'-accountantskantoren) houdt de vereniging scherp in de gaten hoe Nederlandse beursgenoteerde bedrijven omgaan met bijvoorbeeld duurzaamheid, mensenrechten en belasting. Daarbij heeft ze onderzocht in welke mate ondernemingen aandacht besteden aan onderwerpen als circulaire economie/recycling, mensenrechten, belastingafdracht, uitstoot van broeikasgassen, diversiteit, ketenverantwoordelijkheid en externe beleidseffecten.

Akzo Nobel scoort als enige op alle zeven criteria. Branchegenoot DSM doet het ook goed. VBDO-directeur en voormalig manager bij DSM Van der Helm: *'De chemische sector heeft rond de jaren zeventig een aantal drama's gekend. Er waren grote ongelukken en milieurampen. Dat heeft tot veel verandering geleid. Daar komt bij dat DSM soms midden in een woonwijk staat. Daardoor raak je eraan gewend om veel te praten met buurtbewoners en andere belanghebbenden.'*

Volgens Van der Helm is die dialoog een belangrijke drive om te verduurzamen. 'Daarnaast is ondersteuning op het hoogste niveau heel belangrijk. Duurzaamheid is bij DSM geen bordje op de deur van een kantoor, *'dit is meneer duurzaamheid'*. Nee, het is een business principle. *"Zo doen we het gewoon."*

OVERALL COMPANY SCORES ON SELECTED THEMES

VBDO

OVERALL COMPANY SCORES ON SELECTED THEMES										OTHER COMMITMENTS TO VBDO	TOTAL COMMITMENTS TO VBDO
Sector	Company	TOTAL SCORE ON THEMES	CIRCULAR ECONOMY	HUMAN RIGHTS	RESPONSIBLE TAX	GREENHOUSE GAS EMISSIONS	DIVERSITY	SUPPLY CHAIN	INTEGRATING EXTERNALITIES		
Communication	KPN	6								0	0
	Reed Elsevier	5								0	0
	PostNL	4			1					1	2
	Wolters Kluwer	4								0	0
	Ziggo	2								0	0
	Telegraaf media group	1					1	1		0	2
Financial sector	ING	6								0	0
	Rabobank	6								0	0
	Van Lanschot	4								0	0
	Delta Lloyd	4								0	0
	Nieuwe Steen Investments *	3								0	0
	Aegon	3								0	0
	KAS Bank	1								0	0
	Binck Bank	0								0	1
Technology and electronics	Philips	6		1	1					0	2
	ASML Holding	5								0	0
	Gemalto	3		1				1		0	2
	Imtech	3								0	0
	ASMI	3								0	0
	Nedap *	3								0	0
	EADS	2								0	0
	Arcadis *	5	1							0	1
Construction	Corio	5								0	0
	BAM Groep	4			1				1	1	3
	Ballast Nedam	3				1				0	1
	Grontmij *	3								0	0
	Wereldhave	3								0	0
	TKH Group	3								0	0
	Heijmans	1								0	0
	Brunel *	0								0	0
	Air France-KLM	6								0	0
	Randstad	4		1	1		1	1		0	4
Services	Ordina	3	1		1					1	3
	TNT Express	3								0	0
	USG People	3								0	0
	Exact *	0								0	0
	Unit 4 *	0								0	0
	Heineken	4	1		1		1			0	3
	Nutreco	3								0	0
Food and beverage	Sligro	3	2							1	3
	Acomo *	2	1							0	1
	CSM/Corbion	2								0	0
	Wessanen	1	2	1	1			1		0	5
	AkzoNobel	7								0	0
	DSM	6								0	0
	Ten Cate	4								0	0
Industrials and chemicals	ArcelorMittal	3								0	0
	Crown van Gelder	3		1						0	1
	Kendrion *	3								0	0
	AMG	2								0	0
	Aperam Luxemburg	1								0	0
	BESI *	1								0	0
	Aalberts Industries	0								0	0
	Holland Colours *	0								0	0
	Royal Dutch Shell	4								0	0
	Fugro	3								1	1
Oil, gas and maritime	Boskalis	2				1				1	2
	Vopak	2				1				0	1
	SBM Offshore	2	1							0	1
	Unilever	6								0	0
	Ahold	4								0	0
Retail	Macintosh retail group	3								0	0
	Accell Group	1	1			1			1	0	3
	Beter Bed *	0								0	0
	Eurocommercial Properties *	0								0	0
	Vastned *	0								0	0
	X5 Retail Group	0								0	0
	Ajax *	0								0	0
Absolute score per theme			26	29	11	36	36	46	7		
Commitments per theme			10	6	7	4	3	4	2	6	42

Notes:

- A coloured box refers to a company scoring in line with VBDO's criteria on the respective theme.
In the entire report 'blue' matches with 'circular economy', 'brown' with 'human rights', 'red' with 'responsible tax', 'green' with 'greenhouse gas emissions', 'purple' with 'diversity', 'orange' with 'supply chain' and 'terracotta' with 'integrating externalities'.
- A number in a theme box refers to a commitment to VBDO on the respective theme.
- Companies with an asterisk (*) have only been engaged with in writing.

5. Economische Zaken introduceert nieuwe transparantiebenchmark

De afgelopen drie jaar heeft maatschappelijke verslaggeving zich fors ontwikkeld. Daarom zijn de criteria van de Transparantiebenchmark 2014 aangepast. De Transparantiebenchmark is een jaarlijks terugkerend onderzoek van het ministerie van Economische Zaken (EZ) dat de kwaliteit van maatschappelijke verslaggeving van de vijfhonderd grootste Nederlandse ondernemingen in beeld brengt. Het beste maatschappelijk verslag wordt beloond met de Kristalprijs. Met de Transparantiebenchmark wil EZ het niveau van de maatschappelijke verslaggeving verder verhogen.

De nieuwe criteria voor de Transparantiebenchmark sluiten nu beter aan op de richtlijnen van het GRI G4 en het raamwerk voor geïntegreerde verslaggeving van de IIRC. Op 1 juni 2014 is de Transparantiebenchmark 2014 gestart, met behalve de nieuwe criteria ook een aangepaste onderzoeksgroep, een nieuwe uitvoerder (EY) en een vernieuwde e-tool.

6. Rapportages opnieuw sneller afgerond

Meer dan de helft van de Nederlandse beursgenoteerde bedrijven is erin geslaagd de jaarcijfers over 2013 sneller te publiceren dan het jaar hiervoor. Daarbij zagen de fondsen die wisselden van accountant een substantiële daling van accountantskosten. Dit blijkt uit het jaarlijkse onderzoek van Centre Consulting en adviesorganisatie ConQuaestor naar de rapportagecyclus van de voorlopige jaarcijfers van beursgenoteerde bedrijven. Ook dit jaar laten de aan de AEX en AMX genoteerde ondernemingen gemiddeld weer een versnelling zien.

Hoewel de gemiddelde publicatiesnelheid is gedaald van 48 naar 43 dagen zijn er op fondsniveau wel verschuivingen te signaleren. Van de 25 AEX-fondsen hebben 15 ondernemingen hun cijfers dit jaar sneller weten te publiceren dan voorgaand jaar. Bovendien wisten 11 AEX-fondsen ook de accountantscontrole te versnellen.

Unilever neemt dit jaar de eerste plaats in. De multinational publiceerde de rapportage binnen 21 dagen en is daarmee sneller dan ASML, die de afgelopen jaren koploper was. De andere grote winnaar is Akzo Nobel die met een publicatiedatum van 37 dagen de grootste versnelling wist te realiseren. Met deze verbetering van 14 dagen komt de onderneming onder het AEX-gemiddelde uit. Hiermee behoort Akzo Nobel tot de zeven top 1000-bedrijven wereldwijd met de grootste versnelling in de rapportagecyclus over het afgelopen jaar. Net als vorig jaar zijn ASML en Heineken het snelst met de audit sign-off, namelijk binnen 42 dagen.

Ook onder de 25 AMX-fondsen, wisten 19 bedrijven hun jaarcijfers sneller op te leveren. De verbetering is gemiddeld 4 dagen en daarmee blijven de AMX-fondsen met gemiddeld 51 dagen nog 8 dagen achter op de AEX-fondsen. Bovendien zijn er 13 bedrijven die het afgelopen jaar ook de accountant weer sneller buiten de deur hadden.

De winnaars dit jaar zijn Arcadis, BAM en Corbion met een versnelling in publicatiedatum van 16 dagen voor Arcadis en 15 dagen voor de andere twee. BAM boekte samen met Brunel (met nieuwe accountant) sterke vooruitgang in de afronding van de accountantscontrole; beide lieten een vooruitgang van 15 dagen zien.

7. Risicoparagrafen veel informatiever

De nieuwe verslaggevingsstandaard verplicht beursgenoteerde ondernemingen per 1 januari 2015 om in het jaarverslag op hoofdlijnen te beschrijven wat hun bereidheid is om bepaalde risico's en onzekerheden te lopen, de zogenoemde risicobereidheid of 'risk appetite'. Bovendien moeten zij dan zo mogelijk gevoeligheidsanalyses opnemen waarin de gevolgen van de voornaamste risico's en onzekerheden worden geschreven, mochten die zich materialiseren

8. Meer bedrijven met een accountantsverklaring nieuwe stijl

Een andere belangrijke nieuwe stap in de ontwikkeling naar meer transparantie en relevantere informatieverstrekking aan stakeholders is de accountantsverklaring nieuwe stijl. Hierin geeft de accountant meer inzicht in zijn controlewerkzaamheden. Hij geeft zijn signalerende rol meer en meer inhoud.

Dat accountants mondiger zijn geworden tijdens aandeelhoudersvergaderingen bleek al langer. Het afgelopen jaar zagen we hen ook experimenteren met een informatievere controleverklaring. De nieuwe controleverklaring is gebaseerd op een ontwerp van de internationale standaardsetter IAASB en wijkt op een aantal punten af van de oude verklaring. Zo beschrijft de accountant de belangrijkste kernpunten voor de controle en onderschrijft hij expliciet de conclusies van het management over de continuïteit van de onderneming.

Het ontwerp is nog niet verplicht, maar sommige accountants zijn de nieuwe verklaring al wel gaan testen. Zij lopen daarmee vooruit op een verplichting die naar verwachting volgend jaar voor alle Nederlandse beursfondsen gaat gelden. Bij 45 procent van de jaarrekeningen over 2013 hebben accountants van Nederlandse beursfondsen een informatievere controleverklaring verstrekt. Dat blijkt uit 'Klare taal!', een onderzoek van PwC onder de gepubliceerde AEX- en AMX-jaarrekeningen. PwC publiceerde de uitkomsten aan de vooravond van het aandeelhoudersvergaderingenseizoen.

PwC heeft ook gekeken naar de samenhang tussen de controleverklaring en de informatieverstrekking van raden van commissarissen (RvC's). Die samenhang is er nauwelijks. PwC'er Arjan Brouwer ziet op dit punt ruimte voor verbetering. *'Een ondernemingsspecifieke controleverklaring gaat hand in hand met specifiekere informatieverstrekking door commissarissen. Wij pleiten er daarom voor dat ook commissarissen in hun verslag meer inzicht geven in de belangrijkste aandachtspunten in de financiële verslaggeving, de opdracht aan de accountant en de belangrijkste punten uit het overleg met de accountant en wat zij hiermee hebben gedaan.'*

Uit de analyse van PwC blijkt ook dat ongeveer een derde van de aandachtspunten van de accountant niet beschreven wordt in de risicoparagraaf. Dat is niet zo vreemd, omdat de risicoparagraaf toeziet op het brede scala van de voornaamste bedrijfsrisico's en zich in vergelijking met de controleverklaring dus minder specifiek richt op louter de financiële verslagleggingsrisico's.

Dit illustreert volgens PwC-bestuurslid Michael de Ridder goed de waarde van de nieuwe controleverklaring voor beleggers en andere stakeholders. *'Maar er is ook een spanningsveld. Het kan immers de vraag oproepen of directie en commissarissen wel op één lijn zitten met de accountants. Een oplossing ligt in het Britse model. Daarin is namelijk voorzien dat commissarissen de aandachtspunten van de accountant die gerelateerd zijn aan de jaarrekening uiteenzetten in hun verslag.'*

Overzicht accountantverklaringen nieuwe stijl

<http://www.pwc.nl/nl/publicaties/klare-taal.jhtml>

www.pwc.nl

Klare taal!
Benchmark controleverklaring
'nieuwe stijl' onder Nederlandse
beursfondsen

April 2014

pwc

1. Transparant over controlewerkzaamheden

Informatievere controleverklaring logische stap

Naam het de tragiek van de accountant: tienduizenden controle-uren teruggebracht tot een standaardtekst. Een controleverklaring die bij een grote internationale bank nauwelijks afwijkt van een regionaal productiebedrijf. De accountant verricht moeie arbeid, maar dat onttrekt zich voor het grootste deel aan het zicht van de stakeholders waar hij het voor doet.

De huidige controleverklaring bevat te weinig informatie die van belang is voor de oordeelsvorming van de buitenwereld. Dit is op zijn minst curieus. Immers, de externe accountant is een openbare beroepsbeden: hij dient het maatschappelijke belang. Daarmee dient hij transparant en begrijpelijk te zijn over zijn bevindingen en over hoe die nu stand zijn gekomen.

Maar in plaats daarvan blijven zijn controlewerkzaamheden ten aanzien van verspreidingslijnen bij waarderings, complexe belastingposities, voorzieningen, contractovereenkomsten en de betrouwbaarheid van processen en systemen voor het grote publiek onder de radar. Dat geldt ook voor zijn discussies met bestuurders en commissarissen over cijfers en bevindingen in jaarrekeningen en jaarverslagen. Van de correcties, die als gevolg van deze discussies zijn doorgesleuteld, krijgt de buitenwereld niets mee.

Signalerende rol versterken
De accountant heeft altijd geproponeerd aan het bestuur van de onderneming en aan de raad van commissarissen. In voorkomende gevallen is in contact met de bank of een specifieke toezichthouder, zoals DNB of de overheid. Aandeelhouders,

andere belanghebbenden en de maatschappij in bredere zin moeten het evenwel doen met zijn eindoordeel over de jaarcijfers die in standaard bewoordingen wordt weergegeven. Dat zorgt voor institutionele vergelijkbaarheid en herkenbaarheid, zo is de gedachte. Toch is bijna iedereen het er wel over eens: de huidige controleverklaring heeft zijn langste tijd gehad.

De beroepsregio roept al jaren naar nieuwe wegen om zijn signalerende rol te versterken en maatschappelijke rol beter te vervullen. Zo geeft de NBA, de beroepsorganisatie voor accountants, sinds 2010 periodiek publieke management letters uit. Daaruit worden bevindingen uit individuele jaarrekeningcontroles vertaald naar generieke maatschappelijk relevante thema's en risico's. Er zijn intussen publieke management letters voor onder andere gemeenten, zorg en vervoer.

Ook op Nederlandse aandelenbeursvergoedingen (AvA) worden externe accountants mogelijk. Velen denken bij de bespreking van de jaarrekening in de AvA op eigen initiatief het woord van de aandeelhouders in te lichten over de controle. Volgens onderzoek van de NBA gebeurde dit in 2013 in 50% van de AvA's. Dit tot genoegen van belanghebbenden van (institutionele) beleggers die discussie hadden opgevoerd.

Keur aan wereldwijde initiatieven
De controleverklaring 'nieuwe stijl' is een logische stap. Er is internationaal

Bijlage 1. Voorbeeld controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de Algemene Vergadering van Beursfonds N.V.
Verklaring betreffende de jaarrekening

Ons oordeel

Naar ons oordeel,

• geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Beursfonds N.V. per 31 december 2013 en van het resultaat en de kasstromen over 2013, in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aangevuld binnen de Europese Unie (IFRS) en met Titel 9 Book 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW), en

• geeft de enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Beursfonds N.V. per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013, in overeenstemming met Titel 9 Book 2 BW.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de jaarrekening 2013 van Beursfonds N.V. te Amsterdam gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening. De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde balans per 31 december 2013, de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van geconsolideerde en niet-geconsolideerde resultaten, mutatieoverzicht eigen vermogen en kasstroomoverzicht over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen. De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit de enkelvoudige balans per 31 december 2013 en de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Controlestandaarden. Deze verantwoordelijkheden onder deze standaarden worden nader beschreven in de paragraaf Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Beursfonds N.V. zoals bepaald in de Verordening op de gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA) en de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VOA) en hebben voldaan aan onze andere verantwoordelijkheden zoals voorgeschreven in deze voorschriften.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Klare taal 29

Bijlage 2. Status jaarverslagen 2013 per 22 maart 2014

volgens AEX/AMC indeling per 24 maart 2014

AEX	Accountant	Jaarrekening gecontroleerd		Stuurs controleverklaring		Bijzonderheid
		ja	nee	ja	nee	
AEX	EV	x		x		
Angem	PwC	x		x		
Alkerm	PwC	x		x		
Alcon-Nobel	SPMG	x		x		
AnderMiddel	Deloitte	x		x		SA (Lanzhou)
ASML	Deloitte	x		x		
Boskalis	SPMG	x		x		
Caris	PwC	x		x		
Delta Lloyd	EV	x	x	x	x	
DSM	EV	x		x		
Egmont	SPMG	x		x		
Gemalto	PwC	x		x		
Hennkens	SPMG	x		x		
ING	EV	x		x		
KPN	PwC	x		x		
KOC	SPMG	x	x	x	x	
Philips	SPMG	x		x		
Praxair	PwC	x		x		
Rand Elavor	Deloitte	x		x		PK (UK) en NV
Shell	PwC	x		x		PK (UK)
SIBUR	SPMG	x		x		
TNT Express	PwC	x		x		
Unilever Nederland	Deloitte/EY	x	x	x	x	SA (Frankrijk)
Unilever	PwC	x		x		PK (UK) en NV
Wolters Kluwer	SPMG	x		x		
Ziggo	EV	x		x		
		22	3	9	12	3

Klare taal 23

9. Verschillend gebruik financiële indicatoren

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen zouden alternatieve, financiële prestatie-indicatoren consistent en transparanter moeten toepassen in persberichten. Dat is in het belang van beleggers. Uit onderzoek van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) blijkt dat deze ondernemingen elk jaar weer meer verschillende indicatoren gebruiken om de financiële prestaties in persberichten weer te geven.

Het onderzoek besteedt aandacht aan indicatoren waar beleggers behoefte aan hebben, zoals autonome groei, nettoschuldpositie en onderliggend resultaat voor aftrek van rente en belasting (EBIT). De belangrijkste conclusies van het onderzoek zijn:

- De consistentie in persberichten (jaar op jaar dezelfde financiële prestatie-indicatoren) is vooral sinds de tweede helft van 2011 afgenomen. De grootste daling vond plaats bij de AEX-fondsen, waar een aantal ondernemingen eind 2012 het autonome omzetgroei cijfer niet heeft gepubliceerd. Ook bij de AMX ziet de AFM een afname van de consistentie. Omdat consistentie bij financiële prestatie-indicatoren van groot belang is voor beleggers, is het aan te bevelen dat indicatoren op consistente wijze worden gerapporteerd.
- Indicatoren als autonome groei en nettoschuldpositie worden vooral door AEX en AMX-fondsen gerapporteerd.
- Rapportage van het onderliggend resultaat is toegenomen. Voor gebruikers is het belangrijk dat ondernemingen transparant rapporteren over de berekening van het onderliggend resultaat. Het merendeel van de AEX-fondsen doet dit. Bij de AMX, ASCX en lokaal genoteerde ondernemingen ontbreekt de berekening veelal. Transparantie over de berekening van deze door beleggers als belangrijk gekwalificeerde indicator vormt een belangrijk verbeterpunt.

Daarnaast heeft de European Securities and Markets Authority (ESMA) onlangs een consultatiedocument opgesteld met richtlijnen voor het gebruik van de alternatieve, financiële prestatie-indicatoren. ESMA verwacht de definitieve richtlijnen in het vierde kwartaal van 2014 te publiceren.

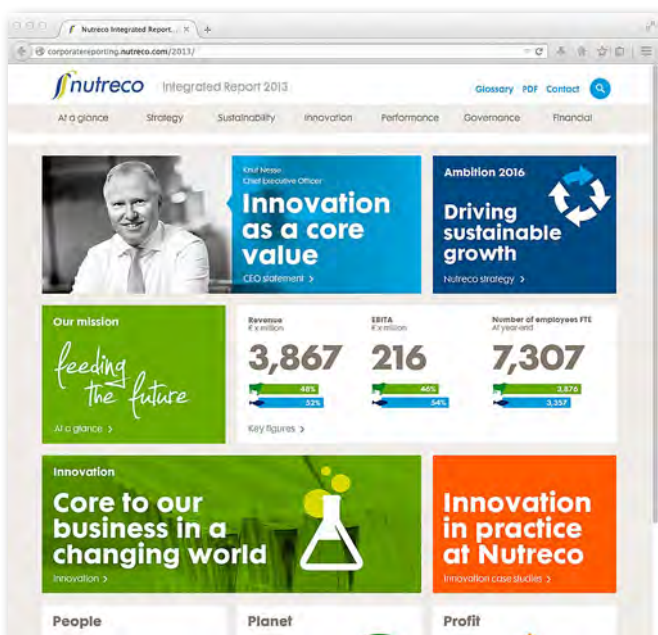
10. Online topics

We zien vaker een eigen, aparte benadering van de verslaggeving op internet waarbij het medium steeds beter wordt benut om informatie efficiënt en aantrekkelijk over te brengen bij doelgroepen. Geanimeerde grafieken, infographics, video's en downloadbare documenten voegen een nieuwe dimensie aan de verslagen toe. Voor de lezer is het meestal veel overzichtelijker: hij kan makkelijk die items selecteren die hij belangrijk of interessant vindt. Bovendien is alle informatie op elk moment beschikbaar.

De belangrijkste online-trends zijn:

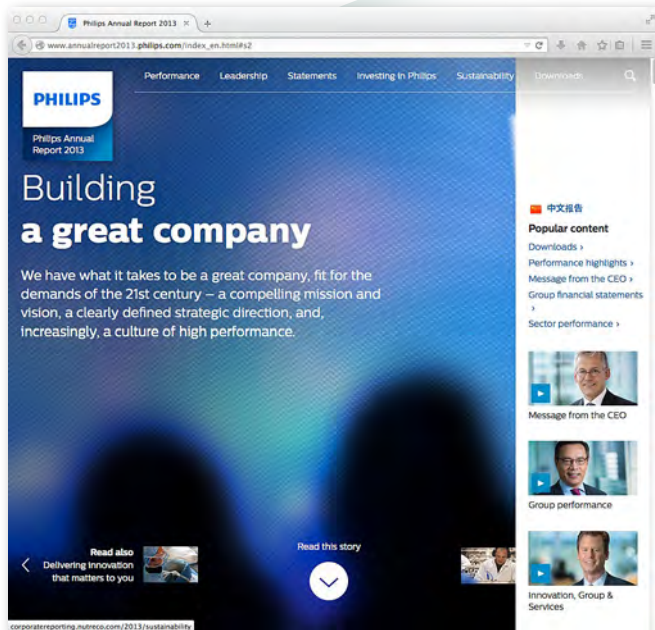
1. Responsive design. Hierbij past het online jaarverslag zich automatisch aan aan het format van pc, smartphone of tablet.
2. HTML en JavaScript zijn meer en meer de standaard.
3. Gebruik van grote beelden ter ondersteuning van branding.
4. Integratie met sociale netwerken als Facebook, LinkedIn, Twitter en YouTube.
5. Rustiger kleurgebruik in schema's.
6. Mobile apps voor mobiel browsen (meer relatiebinding).
7. Snelle feiten (overzichten van de belangrijkste feiten met links naar achterliggende informatie).
8. Interactieve grafieken en landkaarten.
9. Hogere mate van functionaliteit (content heeft prioriteit).

Bedrijven zien het online-jaarverslag steeds meer als een allesomvattende tool om de corporate profilering te versterken en om te branden (voorbeeld Philips).

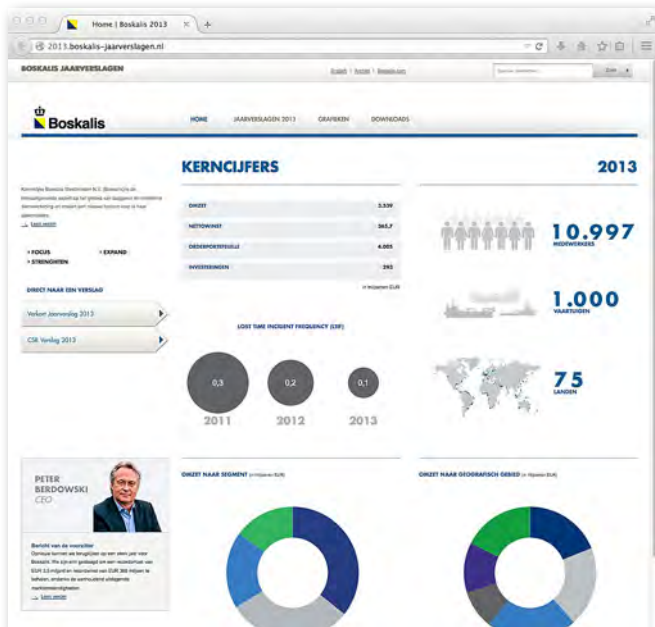
Nutreco <http://corporatereporting.nutreco.com/2013>

- Krachtige en overzichtelijke homepage met sterke visuele communicatie door gebruik van grafieken, kleur, boodschappen en beelden
- Clean ontwerp, heel functioneel

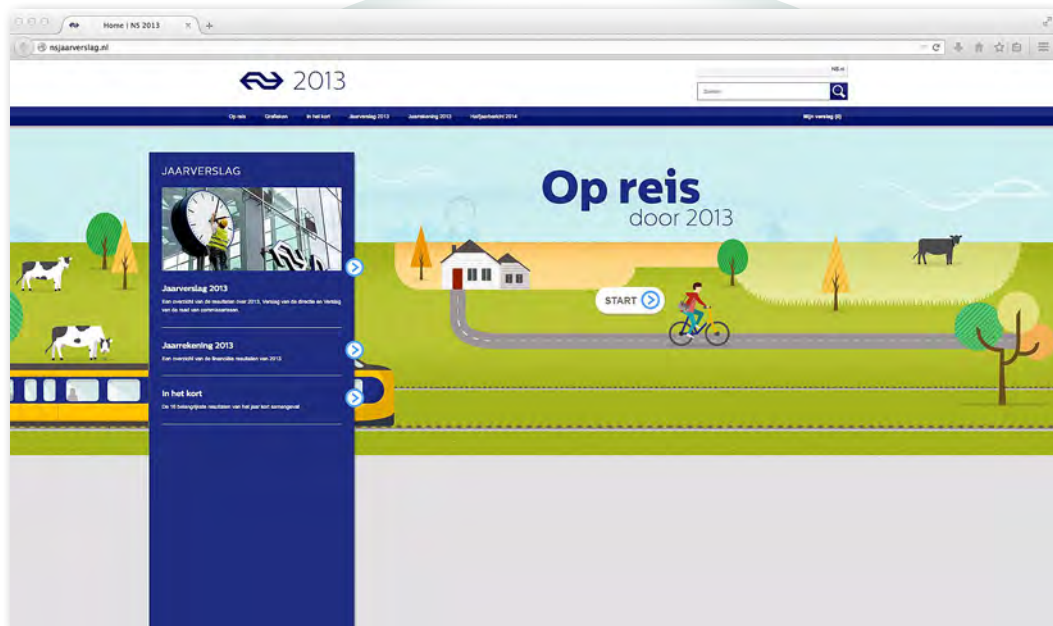
Philips http://www.annualreport2013.philips.com/index_en.html#s2

- Branding en thema: gebruik van grote beelden, zogeheten imaging visuals en ondersteunde verhalen
- Snelle toegang tot populaire content op de homepage
- Zowel interactieve charts als interactive maps
- Verschillende videoboodschappen
- Aparte report-selecties (analyst, sustainability en employee) naast create your report

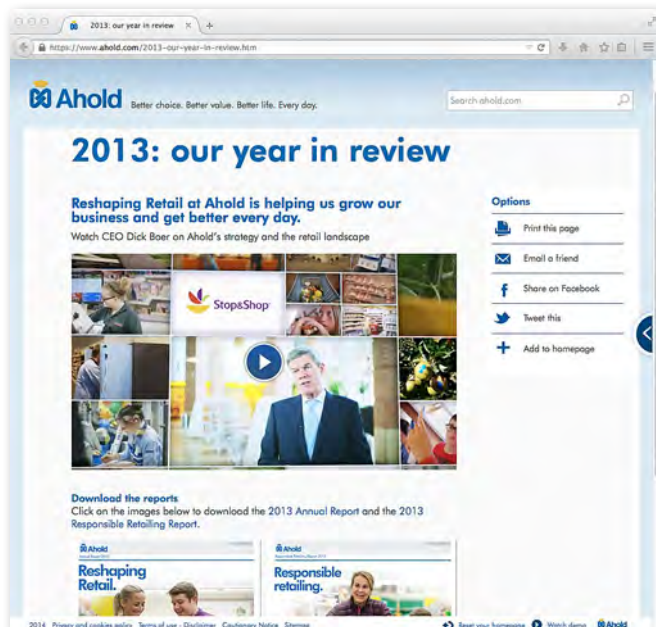
Boskalis <http://2013.boskalis-jaarverslagen.nl>

- Functionele, overzichtelijke pagina's
- Duidelijke grafieken
- Veel aandacht voor geanimeerde cijfers
- Direct toegang tot volledige jaarverslag, verkort jaarverslag of CSR-verslag
- Gemakkelijk samenstellen eigen pdf

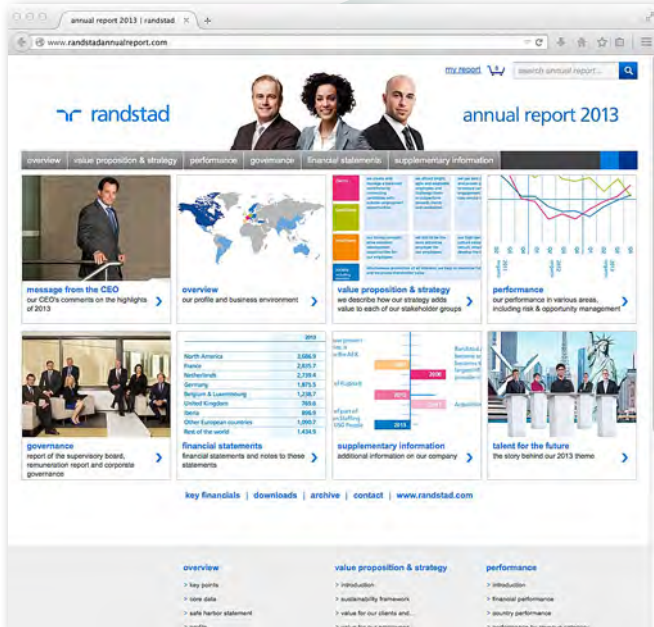
NS <http://nsjaarverslag.nl>

- Verschillende zoekmethodes
- Direct toegang tot jaarverslag, jaarrekening en een verkort overzicht, achter elk verslag een goed navigatiemenu
- Aparte grafiekenpagina, de 16 belangrijkste resultaten op een rij <http://nsjaarverslag.nl/in-het-kort/>
- Mogelijkheid om eigen verslag samen te stellen

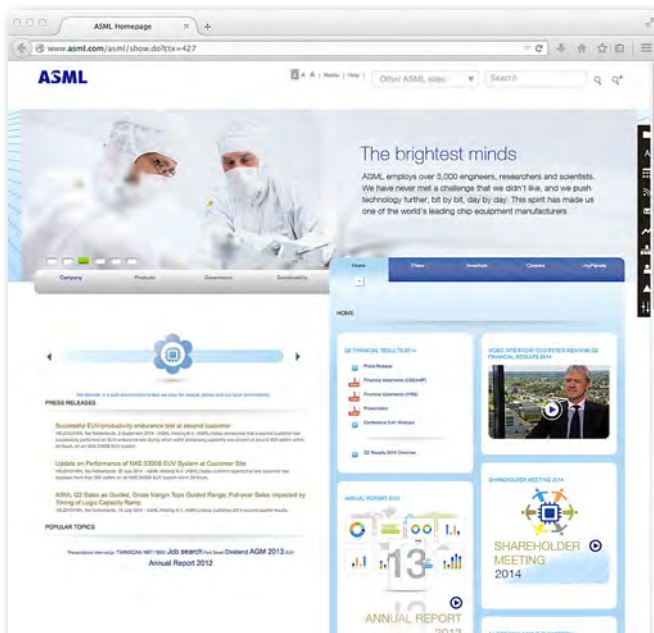
Ahold <https://www.ahold.com/Ahold.htm#!/2013-our-year-in-review.htm>

- Mogelijkheid om een eigen homepage samen te stellen met items die je zelf belangrijk vindt en de homepage toe te voegen of quick links te gebruiken
- Interactief pdf naast een gewoon pdf

Randstad <http://www.randstadannualreport.com>

- Mooi uitgewerkt thema, talent for the future door goede story telling

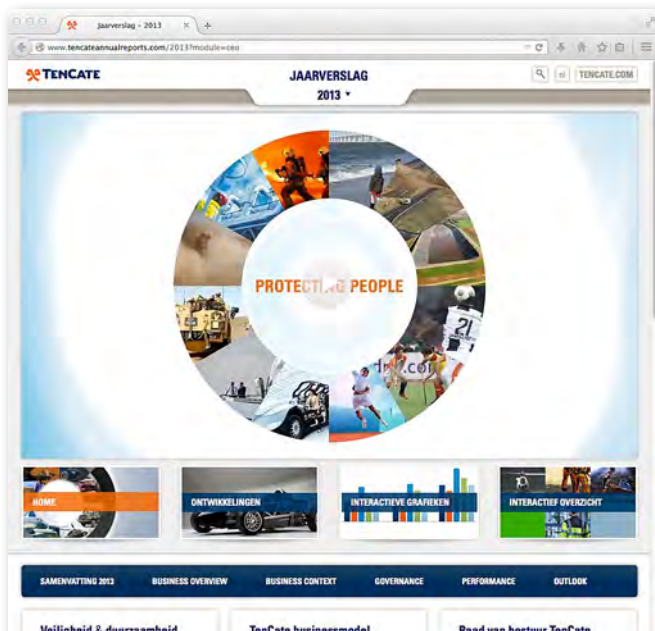
ASML <http://www.asml.com/asml/show.do?ctx=427>

- Integratie van financiële informatie op de homepage

AKZO Nobel <http://report.akzonobel.com/2013/ar/servicepages/welcome.html>

- Toegankelijk in beeld gebracht hoe Akzo waarde creëert <aansluitend bij integrated reporting>
- Casestudies
- Interactieve grafieken en vergelijkmogelijkheden

Ten Cate <http://www.tencateannualreports.com/2013?module=ceo>

- Heldere informatieve homepage, in moderne vormgeving met veel mogelijkheden
- Corporate film
- Overzicht met MVO-projecten
- Interactief overzicht

www.jonkergouwvandenakker.nl
jonkergouw@jonkergouwvandenakker.nl

T +31 (0)20 673 33 70
 F +31 (0)20 673 54 12
 M +31 (0)653 529 669

Erica Jonkergouw
 September 2014